

EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

9. september 2015(*)

Eelotsusetaotlus – Võõrtöötajad – Sotsiaalkindlustus – Kohaldatavad õigusaktid – Reini jõel sõitvate laevade laevapere liikmed – Tõend E101 – Tõendusjõud – Euroopa Kohtusse pöördumine – Eelotsuse taotlemise kohustus

Liidetud kohtuasjades C-72/14 ja C-197/14,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel 's-Hertogenboschi apellatsioonikohtu (Gerechtshof te 's-Hertogenbosch, Madalmaad) ja Madalmaade kõrgeima kohtu (Hoge Raad der Nederlanden) 7. veebruari ja 28. märtsi 2014. aasta otsustega esitatud eelotsusetaotlused, mis saabusid Euroopa Kohtusse vastavalt 10. veebruaril ja 18. aprillil 2014, menetlustes

X

versus

Inspecteur van Rijksbelastingdienst (C-72/14),

ja

T. A. van Dijk

versus

Staatssecretaris van Financiën (C-197/14),

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja president R. Silva de Lapuerta (ettekandja), kohtunikud J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, J. L. da Cruz Vilaça ja C. Lycourgos,

kohtujurist: N. Wahl,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- X ja T. A. van Dijk, esindaja: *advocaat* J. van Dam,
- Madalmaade valitsus, esindajad: M. Bulterman, M. de Ree, H. Stergiou ja J. Langer,
- Tšehhi valitsus, esindaja: M. Smolek,
- Saksamaa valitsus, esindajad: T. Henze ja J. Möller,
- Kreeka valitsus, esindajad: E.-M. Mamouna, M. Tassopoulou ja A. Samoni-Rantou,

– Euroopa Komisjon, esindajad: D. Martin ja W. Roels,

olles 13. mai 2015. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlused puudutavad küsimust, kuidas tõlgendada nõukogu 14. juuni 1971. aasta määruse (EMÜ) nr 1408/71 sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate ja nende pereliikmete suhtes artikli 7 lõike 2 punkti a ja nõukogu 21. märtsi 1972. aasta määruse (EMÜ) nr 574/72, millega määratakse kindlaks määruse nr 1408/71 rakendamise, artikleid 10c–11a, 12a ja 12b (määrusi on muudetud ja ajakohastatud nõukogu 2. detsembri 1996. aasta määrusega (EÜ) nr 118/97 (EÜT 1997, L 28, lk 1; ELT eriväljaanne 05/03, lk 3) ning muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. aprilli 2005. aasta määrusega (EÜ) nr 647/2005 (ELT L 117, lk 1), edaspidi „määrus nr 1408/71” ja „määrus nr 574/72”), samuti küsimust, kuidas tõlgendada ELTL artikli 267 kolmandat lõiku.

2 Taotlused on esitatud maksuotsuseid käsitlevates kohtuvaidlustes, mille poolteks on esiteks X ja Inspecteur van Rijksbelastingdienst (riikliku maksuameti inspektor) ning teiseks T. A. van Dijk ja Staatssecretaris van Financiën (rahanduse riigisekretär).

Õiguslik raamistik

Rahvusvaheline õigus

3 Reini paadimeeste sotsiaalkindlustust käsitlev kokkulepe, mille võttis Reini paadimeeste sotsiaalkindlustust käsitleva 13. veebruari 1961. aasta kokkuleppe läbivaatamiseks moodustatud valitsustevaheline konverents vastu 30. novembril 1979 (edaspidi „Reini jõel sõitvate laevade laevapere liikmeid käsitlev kokkulepe”), sätestab artikli 2 lõikes 1:

„Olenemata artikli 9 lõike 2 ja artikli 54 sätetest kohaldub käesolev kokkulepe selle osaliste territooriumil kõikidele isikutele, kelle kui Reini jõel sõitvate laevade laevapere liikmete suhtes kehtivad või on kehtinud ühe või mitme kokkuleppeosalise õigusaktid, samuti nende pereliikmetele ning nende ülalpidamisel olnud isikutele.”

Liidu õigus

Määrus nr 1408/71

4 Vastavalt määruse nr 1408/71 artiklile 6 asendab see määrus nende sotsiaalkindlustuskonventsioonide sätteid, mis on siduvad kas üksnes liikmesriikide suhtes või vähemalt kahe liikmesriigi ja ühe või mitme kolmanda riigi suhtes.

5 Määruse nr 1408/71 artikli 7 „Rahvusvahelised sätted, mida käesolev määrus ei mõjuta” lõike 2 punkti a alusel jäävad määruse artiklist 6 olenemata kohaldatavaks Reini paadimeeste sotsiaalkindlustust käsitleva kokkuleppe sätted.

6 Määruse nr 1408/71 II jaotises, mis hõlmab artikleid 13–17a, on ära toodud sotsiaalkindlustuse küsimustes kohaldatava õiguse kindlaksmääramise eeskirjad.

Määrus nr 574/72

7 Määruse nr 574/72 III jaotises „Kohaldatavate õigusaktide kindlaksmääramist käsitlevate

määruse sätete rakendamine” on ette nähtud määruse nr 1408/71 artiklite 13–17 rakenduseeskirjad.

8 Eelkõige näevad määruse nr 574/72 artiklid 10c–11a, 12a ja 12b ette, et asutus, mille on määranud selle liikmesriigi pädev võimuorgan, kelle õigusaktid on määruse nr 1408/71 artikli 13 lõike 2, punkti d, artikli 14 lõike 1 punkti a ja lõike 2 punktide a ja b, artikli 14a lõike 1 punkti a ning lõigete 2 ja 4, artikli 14b lõigete 1, 2 ja 4, artikli 14c punkti a, artikli 14e ja artikli 17 alusel kohaldatavad, annab välja tõendi, nn tõendi E101 selle kohta, et vastava töötaja suhtes on kohaldatavad selle liikmesriigi õigusaktid.

Põhikohtuasjad ja eelotsuse küsimused

Kohtuasi C-72/14

9 Madalmaade kodanik X elas 2006. aastal Madalmaades ja töötas tüürimehena Madalmaades registreeritud mootorlaeval.

10 Aastal 2006 sõitis see laev äritegevuse raames ka Reini jõel, kuid valdavalt siiski teistel siseveeteedel.

11 Lisaks oli X 2006. aastal Luksemburgis asutatud ettevõtte palgalehel.

12 Transpordi- ja veeteedeministeerium (Ministerie van Verkeer en Waterstaat) väljastas laevaomanikule, Rotterdamis (Madalmaad) asuvalle äriühingule 25. novembril 2004 tõendi, mis kinnitab kõnealuse laeva kuulumist Reini jõel kasutatavate laevade hulka (Rijnvaartverklaring) siseveetranspordi seaduse (Wet vervoer binnenvaart) § 1 punkti h ja § 5 lõikes 1 tähenduses.

13 X esitas Luksemburgi Suurhertsogiriigi pädevale asutusele taotluse registreerida ta Luksemburgi sotsiaalkindlustussüsteemis ning pädev asutus rahuldaski selle taotluse. Luksemburgi haigekassade liit (Union des caisses de Maladie Luxembourg) väljastas X-le 1. märtsil 2006 tema tegevuse alusel tõendi E101.

14 X esitas 2006. aasta kohta deklaratsiooni töötamisest saadud 31 647 euro suuruselt maksustatavalt tulult arvestatud tulumaksu ja sotsiaalkindlustusmaksete kohta. Oma deklaratsioonis palus X ennast vabastada sotsiaalkindlustusmaksete tasumise kohustusest ja teha topeltmaksustamise vältimise eesmärgil mahaarvamine. Maksuotsuse tegemisel ei vabastanud maksuameti inspektor teda sotsiaalkindlustusmaksete tasumise kohustusest ega teinud taotletud mahaarvamist. Peale selle korrigeeris inspektor maksudeklaratsiooni.

15 X suhtes tehti maksuotsus 2006. aasta tulumaksu ja sotsiaalkindlustusmaksete kohta, mille aluseks võeti töötamise eest saadud 28 914 eurot maksustatavat tulu.

16 Asjaomane isik esitas vaide vaidlusalusel aastal sotsiaalkindlustusmaksete tegemise kohustusest vabastamata jätmise peale. Maksuameti inspektor jättis vaide põhjendamata tõttu rahuldamata.

17 Vaide rahuldamata jätmise otsuse peale esitas X kaebuse Breda esimese astme kohtule (Rechtbank Breda), kes tunnistas kaebuse põhjendamatuks. X esitas Breda esimese astme kohtu otsuse peale apellatsioonkaebuse 's-Hertogenboschi apellatsioonikohtule.

18 's-Hertogenboschi apellatsioonikohus leiab, et Breda esimese astme kohtul oli õigus, kui ta otsustas, et X-i tuleb pidada Reini jõel sõitva laeva laevapere liikmeks vastavalt Reini jõel sõitvate laevade laevapere liikmeid käsitlevale kokkuleppele ning seetõttu on tema suhtes kohaldatavad selles kokkuleppes sisalduvad kohaldatava õiguse kindlaksmääramise normid. 's-Hertogenboschi

apellatsioonikohus soovib niisiis teada, milline tähtsus on tõendil E101, mille andis 1. märtsil 2006 välja sellise tõendi väljastamiseks pädev Luksemburgi asutus.

19 Neil asjaoludel otsustas 's-Hertogenboschi apellatsioonikohus menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kohtuotsuses FTS (C?202/97, EU:C:2000:75) tegi Euroopa Kohus järelduse, et liikmesriigi pädeva asutuse väljastatud tõend E101 on teiste liikmesriikide sotsiaalkindlustusasutustele siduv isegi siis, kui see on sisuliselt väär. Kas viidatud järeldus peab paika ka sellistel juhtudel nagu käesolev, mil [määruses nr 1408/71] sätestatud kohaldatava õiguse kindlaksmääramise normid ei ole kohaldatavad?

2. Kas sellele küsimusele vastamisel on oluline, et pädeval asutusel ei olnud kavatsust väljastada tõendit E101, kuid halduslikel põhjustel kasutas pädev asutus teadlikult ja kaalutletult dokumente, mis jätsid vormi ja sisu poolest tõendi E101 mulje, samal ajal kui asjaomane isik oli ja võis mõistuspäraselt olla seisukohal, et talle on väljastatud tõend E101?”

Kohtuasi C?197/14

20 T. A. van Dijk elas Madalmaades ja töötas alates 1. jaanuarist 2007 kuni 30. juunini 2007 Luksemburgis asuvas äriühingus Christa Intershipping Sàrl. T. A. van Dijk töötas kõnealusel ajavahemikul liikmesriikide territooriumidel siseveeteede laeva kaptenina eelkõige Reini jõel, selle lisajõgedel ja suudmetel.

21 Luksemburgi ametiasutused väljastasid T. A. van Dijkile tõendi E101, millest nähtuvalt kehtivad tema suhtes määruse nr 1408/71 alusel alates 1. septembrist 2004 Luksemburgi sotsiaalkindlustust käsitlevad õigusaktid.

22 T. A. van Dijki suhtes tehti 2007. aasta kohta tulumaksuotsus sotsiaalkindlustusmaksete tasumise kohustuse kohta ja maksuotsus, millega teda kohustati tasuma sissetulekust sõltuvaid ravikindlustusmaksid. Nende maksuotsuste peale esitatud T. A. van Dijki vaide jättis Madalmaade maksuamet rahuldamata ja maksuotsused muutmata.

23 T. A. van Dijk esitas vaide rahuldamata jätmise otsuste peale kaebuse Haagi esimese astme kohtule (Rechtbank te 's-Gravenhage) ning selle kaebuse rahuldamata jätmise otsuse peale apellatsioonkaebuse Haagi apellatsioonikohtule (Gerechtshof te 's-Gravenhage).

24 Haagi apellatsioonikohus jättis Haagi esimese astme kohtu otsuse muutmata. Muu hulgas otsustas Haagi apellatsioonikohus, et asjaomast isikut tuleb pidada Reini jõel sõitva laeva laevapere liikmeks Reini jõel sõitvate laevade laevapere liikmeid käsitleva kokkuleppe tähenduses ning selle kokkuleppe artikli 11 lõike 2 alusel on tema suhtes kohaldatav Madalmaade sotsiaalkindlustussüsteem. Veel otsustas Haagi apellatsioonikohus, et tõendil E101 ei ole õiguslikku tähendust, sest see on välja antud määruse nr 1408/71 alusel, mis ei ole vastavalt sama määruse artikli 7 lõike 2 punktile a T. A. van Dijki suhtes kohaldatav.

25 T. A. van Dijk esitas Haagi apellatsioonikohtu otsuse peale kassatsioonkaebuse Madalmaade kõrgeimale kohtule (Hoge Raad der Nederlanden).

26 Eelotsusetaotlusest nähtub, et Madalmaade kõrgeim kohus on varem juba võtnud seisukoha tõendi E101 ulatuse kohta põhikohtuasjaga sarnases asjas.

27 Nimelt otsustas Madalmaade kõrgeim kohus 11. oktoobri 2013. aasta otsuses (nr 12/04012, ECLI:NL:HR:2013:CA0827), et tõendi E101 väljastamisel puudub tähendus ja lojaalse koostöö põhimõtet ei ole rikutud sellega, et asjaomast isikut on peetud Reini jõel sõitva laeva laevapere

liikmeks Reini jõel sõitvate laevade laevapere liikmeid käsitleva kokkuleppe artikli 1 punkti m tähenduses, kelle suhtes ei ole järelikult kohaldatav mitte määrus nr 1408/71, vaid nimetatud kokkulepe.

28 Madalmaade kõrgeim kohus tegi selle otsuse ilma Euroopa Kohtule eelotsuse küsimust esitamata, sest ta leidis, et lahenduse õigsuses ei ole alust kahelda.

29 Seevastu 's-Hertogenboschi apellatsioonikohus esitas 7. veebruari 2014. aasta otsusega (nr 13/00040, ECLI:NL:GHSHE:2014:248, V-N 2014/12.15) Euroopa Kohtule kaks eelotsuse küsimust, mis on kohtuasja C-72/14 esemeks.

30 Kuivõrd vastus neile küsimustele võib olla vaidluse lahendamiseks oluline, on Madalmaade kõrgeimal kohtul vaja teada, kas ta võib selle vaidluse lahendada kooskõlas oma 11. oktoobri 2013. aasta otsusega ilma Euroopa Kohtule eelotsusetaotlust esitamata ja enne 's-Hertogenboschi apellatsioonikohtu esitatud eelotsuse küsimustele antava vastuse äraootamist.

31 Eeskätt soovib Madalmaade kõrgeim kohus teada, kas juhul, kui tema hinnangul on tõstatatud liidu õiguse tõlgendamise küsimus niivõrd ilmselge, et ei jää ruumi põhjendatud kahtlusele, võib pidada täidetuks tingimusi, mis on sõnastatud kohtuotsuse Cilfit jt (283/81, EU:C:1982:335) punktis 16.

32 Neid asjaolusid arvestades otsustas Madalmaade kõrgeim kohus menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas Madalmaade kõrgeim kohus kui kõrgeim siseriiklik kohus peab seetõttu, et madalama astme kohus on esitanud Euroopa Kohtule eelotsuse küsimuse, esitama Euroopa Kohtule eelotsuse küsimuse või ootama ära Euroopa Kohtu vastuse madalama astme kohtu esitatud küsimusele isegi juhul, kui eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul on Euroopa Liidu õiguse õige kohaldamine kõnealuses küsimuses nii ilmselge, et seda ei ole võimalik kahtluse alla seada?

2. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav: kas Madalmaade sotsiaalkindlustuse valdkonna ametiasutustele on teise liikmesriigi ametiasutuses välja antud tõend E101 siduv isegi juhul, kui asjaomane isik on Reini jõel sõitvate laevade laevapere liige, mistõttu ei ole määru nr 1408/711 sätestatud normid kohaldatava õiguse kindlaksmääramise kohta vastavalt viidatud määruse artikli 7 lõike 2 punktile a kohaldatavad?”

33 Euroopa Kohtu presidendi 24. veebruari 2015. aasta otsusega liideti kohtuasjad C-72/14 ja C-197/14 suulise menetluse ja kohtuotsuse huvides.

Eelotsuse küsimused

Sissejuhatavad märkused

34 Eelotsusetaotlustest nähtuvalt on põhikohtuasjade hagejad Reini jõel sõitvate laevade laevapere liikmed, kellele on tõendi E101 väljastanud sellise tõendi väljastamiseks Luksemburgis pädev asutus.

35 Lisaks nähtub eelotsusetaotlusest kohtuasjas C-72/14, et see asutus on olnud seisukohal, et Reini jõel sõitvate laevade laevapere liikmeid käsitlevas kokkuleppes sisalduvate kohaldatava õiguse kindlaksmääramise normide kohaselt on põhikohtuasja hageja suhtes kohaldatavad Luksemburgi õigusaktid ning kuna nimetatud kokkuleppes ei ole tõendiga E101 võrdväärset vormi ette nähtud, kasutas see asutus tõendit E101, et tõendada põhikohtuasja hageja kindlustatust Luksemburgi sotsiaalkindlustussüsteemis.

36 Eelotsusetaotluse esitanud kohtute küsimustele vastamisel tuleb lähtuda just neist eeldustest, sest käesolevas kohtuotsuses ei anta hinnangut põhikohtuasjade hagejate kvalifitseerimisele Reini jõel sõitvate laevade laevapere liikmeks ega nende suhtes kohaldatavatele siseriiklikele õigusaktidele.

Küsimused kohtuasjas C?72/14 ja teine küsimus kohtuasjas C?197/14

37 Küsimustega kohtuasjas C?72/14 ja teise küsimusega kohtuasjas C?197/14, mida on vaja koos analüüsida, paluvad eelotsusetaotluse esitanud kohtud sisuliselt selgitada, kas määruse nr 1408/71 artikli 7 lõike 2 punkti a ja määruse nr 574/72 artikleid 10c–11a, 12a ja 12b tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi pädeva asutuse poolt tõendi E101 vormis väljastatud tõend selle kohta, et töötajale on kohaldatav selle liikmesriigi sotsiaalõigusaktid, kuigi see töötaja kuulub Reini jõel sõitvate laevade laevapere liikmeid käsitleva kokkuleppe kohaldamisalasse, on teiste liikmesriikide asutustele siduv ning kas seejuures omab tähtsust asjaolu, et tõendi väljastanud asutusel ei olnud kavatsust väljastada tõendit E101, vaid ta kasutas selle tõendi tüüpvormi halduslikel põhjustel.

38 Esiteks olgu märgitud, et tõend E101 vastab tüüpvormile, mille väljastab kooskõlas määruse nr 574/72 III jaotisega selle liikmesriigi pädeva võimuorgani määratud asutus, kelle sotsiaalkindlustusõigusaktid on kohaldatavad, eesmärgiga tõendada, et teatavates määruse nr 1408/71 II jaotise sätetes ette nähtud olukorras olevatele võõrtöötajatele kohaldatakse selle liikmesriigi õigusakte, nagu nähtub käesoleva otsuse punktides 7 ja 8.

39 Niisiis omab tõendi E101 kasutamine tähtsust ainult juhul, kui asjaomastele töötajatele kohaldatakse määruse nr 1408/71 II jaotises sätestatud kohaldatavate sotsiaalkindlustusalaste õigusaktide kindlaksmääramise reegleid, mida kinnitavad ka tüüpvormile kantud andmed, mis puudutavad üksnes II jaotise kohaldamisalasse kuuluvate töötajate olukorda.

40 Euroopa Kohus on veel otsustanud, et niisugune tõend on kohustuslik selle liikmesriigi pädevale asutusele, kuhu töötajad lähetatakse, kuna see loob eelduse, et lähetatud töötajad on õiguspäraselt kindlustatud neid lähetanud ettevõtja asukohaliikmesriigi sotsiaalkindlustussüsteemis (kohtuotsus Herbosch Kiere, C?2/05, EU:C:2006:69, punkt 24).

41 Euroopa Kohus on ka täpsustanud, et niikaua kui tõendit E101 ei ole tõendi väljastanud liikmesriigi asutuste poolt tagasi võetud või kehtetuks tunnistatud, on see siduv selle liikmesriigi pädevatele asutustele ja kohtutele, kuhu töötajad lähetati (kohtuotsus Herbosch Kiere, C?2/05, EU:C:2006:69, punkt 33).

42 Kuna tõend E101 on sellele pädevale asutusele siduv, ei ole isikul, kes töötaja teeneid kasutab, alust seda arvestamata jätta. Kui tal on kahtlusi tõendi kehtivuses, tuleks tal vastavat asutust sellest teavitada (kohtuotsus Banks jt, C?178/97, EU:C:2000:169, punkt 47).

43 Oluline on aga toonitada, et käesoleva otsuse punktides 40–42 viidatud kohtupraktikas on silmas peetud olukordi, kus tõend E101 on väljastatud töötajatele, kes kuuluvad määruse nr 1408/71 II jaotise kohaldamisalasse.

44 Põhikohtuasjades väljastati tõend E101 aga Reini jõel sõitvate laevade laevapere liikmetele, nagu käesoleva otsuse punktis 34 märgitud.

45 Seoses sellega olgu meenutatud, et määruse nr 1408/71 artikli 7 lõike 2 punkt a sätestab, et olenemata määruse artikli 6 sätetest, mille kohaselt asendab see määrus nende sotsiaalkindlustuskonventsioonide sätteid, mis on siduvad kas üksnes liikmesriikide suhtes või

vähemalt kahe liikmesriigi ja ühe või mitme kolmanda riigi suhtes, kohaldatakse jätkuvalt Reini jõe laevameeste sotsiaalkindlustust käsitlevat kokkulepet.

46 Sellest tulenevalt ei kuulu Reini jõel sõitvate laevade laevapere liikmed mitte määruse nr 1408/71 kohaldamisalasse, vaid Reini jõel sõitvate laevade laevapere liikmeid käsitleva kokkuleppe kohaldamisalasse, nii et nende suhtes kohaldatavate sotsiaalkindlustusalaste õigusaktide kindlaksmääramine ei toimu mitte määruse II jaotise kohaselt, vaid nimetatud kokkuleppe kohaselt.

47 Seepärast ei saa tõendit, mille liikmesriigi asutus on väljastanud tõendamaks selle liikmesriigi õigusaktide kohaldatavust Reini jõel sõitva laeva laevapere liikmeks olevale töötajale – nagu põhikohtuasjades kõnesolevad tõendid –, pidada tõendiks E101 isegi siis, kui see on välja antud samas vormis, ning olenemata küsimusest, kas tõendi on väljastanud asutus, kelle on määranud seda tüüpi tõendi väljastamiseks pädev liikmesriigi võimuorgan määruse nr 1408/71 tähenduses.

48 Järelikult ei saa niisugusel tõendil olla selliseid tagajärgi nagu tõendil E101, mille hulka kuulub siduvus muude liikmesriikide kui tõendi väljastanud asutuse liikmesriigi asutustele.

49 Selles kontekstis ei oma esitatud küsimustele vastamisel antud juhul tähtsust asjaolu, et tõendi väljastanud asutusel ei olnud kavatsust väljastada tõendit E101, vaid ta kasutas näidistüüpvormi halduslikel põhjustel.

50 Igal juhul tuleb lisada, et asjaolu, et Reini jõel sõitva laeva laevapere liikme kohta tõendi E101 vormis väljastatud tõendil – nagu põhikohtuasjades kõnesolevad tõendid – ei ole tõendist E101 tulenevaid tagajärgi, ei tähenda seda, et nimetatud tõendil puuduks igasugune õigusmõju.

51 Eeltoodud kaalutlustel on vaja küsimustele kohtuasjas C-72/14 ja teisele küsimusele kohtuasjas C-197/14 vastata, et määruse nr 1408/71 artikli 7 lõike 2 punkti a ja määruse nr 574/72 artikleid 10c–11a, 12a ja 12b tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi pädeva asutuse poolt tõendi E101 vormis väljastatud tõend selle kohta, et töötajale on kohaldatavad selle liikmesriigi sotsiaalõigusaktid, kuigi see töötaja kuulub Reini jõel sõitvate laevade laevapere liikmeid käsitleva kokkuleppe kohaldamisalasse, ei ole teiste liikmesriikide asutustele siduv. Seejuures ei oma tähtsust asjaolu, et tõendi väljastanud asutusel ei olnud kavatsust väljastada tõendit E101, vaid ta kasutas selle tõendi tüüpvormi halduslikel põhjustel.

Esimene küsimus kohtuasjas C-197/14

52 Esimese küsimusega kohtuasjas C-197/14 palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas ELTL artikli 267 kolmandat lõiku tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi kohus, kelle otsuste peale ei saa siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata – nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus –, peab pöörduma Euroopa Kohtusse, kui madalama astme siseriiklik kohus on esitanud Euroopa Kohtule eelotsuse küsimuse kohtuasjas, mis on tema menetluses oleva asjaga sarnane ja puudutab täpselt sama problemaatikat, või kas ta peab ära ootama vastuse sellele küsimusele.

53 ELTL artikkel 267 annab Euroopa Kohtule pädevuse teha eelotsuseid, mis käsitlevad nii aluslepingute ja liidu institutsioonide, organite või asutuste õigusaktide tõlgendamist kui ka selliste õigusaktide kehtivust. Selle artikli teine lõik sätestab, et kui siseriiklik kohus leiab, et otsuse tegemiseks on vaja selline küsimus lahendada, võib ta esitada sellekohase küsimuse Euroopa Kohtule, ning artikli kolmas lõik sätestab, et ta on kohustatud seda tegema, kui tema otsuste peale ei saa siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata (kohtuotsus Melki ja Abdeli, C-188/10 ja C-189/10, EU:C:2010:363, punkt 40).

54 Eeskätt olgu meenutatud, et Euroopa Kohtule eelotsuse küsimuse esitamise kohustus, mille ELTL artikli 267 kolmas lõik näeb ette siseriiklikele kohtutele, kelle otsuste peale ei saa edasi kaevata, on osa liidu õiguse kohaldamise eest vastutavate siseriiklike kohtute ja Euroopa Kohtu vahelisest koostööst, mille eesmärk on tagada liidu õiguse nõuetekohane kohaldamine ja ühetaoline tõlgendamine kõikides liikmesriikides (kohtuotsus Cilfit jt, 283/81, EU:C:1982:335, punkt 7).

55 Euroopa Kohus on täpsustanud, et kohus, mille otsuse peale ei saa siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata, on kohustatud juhul, kui tema menetluses oleva asja käigus kerkib üles liidu õiguse küsimus, täitma oma kohustust saata asi Euroopa Kohtusse, välja arvatud juhul, kui ta tuvastab, et üleskerkinud küsimus ei ole asjassepuutuv või et Euroopa Kohus on kõnesolevat liidu õigusnormi juba tõlgendanud või et liidu õiguse õige kohaldamine on niivõrd ilmselge, et põhjendatud kahtlus ei ole võimalik. Euroopa Kohus lisas, et sellise võimaluse olemasolu hinnates tuleb arvestada liidu õiguse erijooni, selle tõlgendamisel tekkivaid erilisi raskusi ja kohtuotsuste lahknevuse ohtu liidus (kohtuotsus Cilfit jt, 283/81, EU:C:1982:335, punkt 21).

56 Kuna antud juhul on eelotsusetaotluse esitanud kohtust madalama astme siseriiklik kohus pöördunud Euroopa Kohtusse liidu õiguse küsimuses, mis on sarnane eelotsusetaotluse esitanud kohtus üleskerkinud küsimusega ja puudutab täpselt sama problemaatikat, siis tekib küsimus, kas see asjaolu välistab võimaluse, et oleksid täidetud kohtuotsusest Cilfit jt (283/81, EU:C:1982:335) tulenevad kriteeriumid, mille põhjal saaks järelada *acte clair*'i olemasolu, ning eeskätt kriteerium, mille kohaselt on liidu õiguse õige kohaldamine niivõrd ilmselge, et põhjendatud kahtlus ei ole võimalik.

57 Seoses sellega olgu meenutatud, et üksnes asja menetleval ja selle lahendamise eest vastutaval siseriiklikul kohtul on kohtuasja eripära arvesse võttes õigus hinnata nii eelotsuse vajalikkust asjas otsuse langetamiseks kui ka Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste asjakohasust (kohtuotsus Eon Aset Menidjmont, C-118/11, EU:C:2012:97, punkt 76).

58 Lisaks tuleb rõhutada, et vastavalt kohtupraktikale, mis tuleneb kohtuotsusest Cilfit jt (283/81, EU:C:1982:335), on üksnes siseriikliku kohtu ülesanne hinnata, kas liidu õiguse õige kohaldamine on niivõrd ilmselge, et ei jää mingit võimalust põhjendatud kahtluseks, ning järelikult ka otsustada mitte esitada Euroopa Kohtule liidu õiguse tõlgendamise küsimust, mis tema menetluses olevas asjas on tõstatatud (kohtuotsus Intermodal Transports, C-495/03, EU:C:2005:552, punkt 37 ja seal viidatud kohtupraktika), ja lahendada see omal vastutusel (kohtuotsus Cilfit jt, 283/81, EU:C:1982:335, punkt 16).

59 Sellest järeldub, et üksnes selliste siseriiklike kohtute ülesanne, kelle otsuste peale ei saa siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata, on omal vastutusel ja iseseisvalt hinnata, kas tegemist on *acte clair*'iga.

60 Niisiis, kuigi sellises olukorras nagu põhikohtuasjas peab liikmesriigi kõrgeim kohus kahtlemata arvestama hindamise käigus asjaoluga, et madalama astme kohus on esitanud eelotsuse küsimuse, mille menetlemine on Euroopa Kohtus pooleli, ei saa selline asjaolu iseenesest takistada liikmesriigi kõrgeimal kohtul jõudmast kohtuotsusest Cilfit jt (283/81, EU:C:1982:335) tulenevatele nõuetele vastava hindamise tulemusel järeldusele, et tegemist on *acte clair*'iga.

61 Kuna asjaolu, et madalama astme kohus on esitanud Euroopa Kohtule eelotsuse küsimuse sama problemaatika kohta, mis on üles kerkinud viimase astmena asja lahendavas siseriiklikus kohtus, ei tähenda iseenesest seda, et kohtuotsuses Cilfit jt (283/81, EU:C:1982:335) sõnastatud tingimused ei võiks olla täidetud, mistõttu võib viimasena nimetatud kohus jätta Euroopa Kohtusse

pöördumata ja lahendada enda menetluses oleva küsimuse omal vastutusel, siis tuleb asuda seisukohale, et selline asjaolu ei kohusta liikmesriigi kõrgeimat kohut ka ära ootama vastust, mille Euroopa Kohus annab madalama astme kohtu esitatud eelotsuse küsimusele.

62 Seda tõdemust kinnitab ka Euroopa Kohtu praktika, mille kohaselt juhul, kui tegemist on kohtuga, kelle otsuste peale saab siseriikliku õiguse kohaselt edasi kaevata ja kes on esitanud Euroopa Kohtusse eelotsusetaotluse, ei ole ELTL artikliga 267 vastuolus, kui niisuguse kohtu otsuseid saab vaidlustada siseriikliku õigusega ette nähtud tavapärase edasikaebamise võimaluste raames, mis võimaldab kõrgema astme kohtul ise lahendada vaidluse, mille kohta esitati eelotsusetaotlus, ja võtta niiviisi endale vastutus tagada liidu õiguse järgimine (vt selle kohta kohtumäärus *Nationale Loterij*, C?525/06, EU:C:2009:179, punktid 6–8).

63 Eeltoodud kaalutlustel on kohtuasjas C?197/14 esitatud esimesele küsimusele vaja vastata, et ELTL artikli 267 kolmandat lõiku tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi kohus, kelle otsuste peale ei saa siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata – nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus –, ei pea pöörduma Euroopa Kohtusse üksnes seepärast, et madalama astme siseriiklik kohus on esitanud Euroopa Kohtule eelotsuse küsimuse kohtuasjas, mis on tema menetluses oleva asjaga sarnane ja puudutab täpselt sama problemaatikat, ega ära ootama vastust sellele küsimusele.

Kohtukulud

64 Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

1. **Nõukogu 14. juuni 1971. aasta määruse (EMÜ) nr 1408/71 sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate ja nende pereliikmete suhtes artikli 7 lõike 2 punkti a ja nõukogu 21. märtsi 1972. aasta määruse (EMÜ) nr 574/72, millega määratakse kindlaks määruse nr 1408/71 rakendamise kord, artikleid 10c–11a, 12a ja 12b (määrusi on muudetud ja ajakohastatud nõukogu 2. detsembri 1996. aasta määrusega (EÜ) nr 118/97 ning muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. aprilli 2005. aasta määrusega (EÜ) nr 647/2005) tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi pädeva asutuse poolt tõendi E101 vormis väljastatud tõend selle kohta, et töötajale on kohaldatavad selle liikmesriigi sotsiaalõigusaktid, kuigi see töötaja kuulub Reini paadimeeste sotsiaalkindlustust käsitleva 13. veebruari 1961. aasta kokkuleppe läbivaatamiseks moodustatud valitsustevaheline konverentsi poolt 30. novembril 1979 vastu võetud Reini paadimeeste sotsiaalkindlustust käsitleva kokkuleppe kohaldamisalasse, ei ole teiste liikmesriikide asutustele siduv. Seejuures ei oma tähtsust asjaolu, et tõendi väljastanud asutusel ei olnud kavatsust väljastada tõendit E101, vaid ta kasutas selle tõendi tüüpvormi halduslikel põhjustel.**

2. **ELTL artikli 267 kolmandat lõiku tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi kohus, kelle otsuste peale ei saa siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata – nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus –, ei pea pöörduma Euroopa Kohtusse üksnes seepärast, et madalama astme siseriiklik kohus on esitanud Euroopa Kohtule eelotsuse küsimuse kohtuasjas, mis on tema menetluses oleva asjaga sarnane ja puudutab täpselt sama problemaatikat, ega ära ootama vastust sellele küsimusele.**

Allkirjad

* Kohtumenetluse keel: hollandi.